

XALQARO BIZNES VA GLOBAL BOZORLAR: XALQARO BOZORLARDA QANDAY QILIB RAQOBATBARDOSH BO'LISH VA GLOBAL HAMKORLIKNI RIVOJLANTIRISH

Umirzoqov O'rolbek

Toshkent davlat agrar universiteti Magistr 1-kurs talabasi

Sharipov Ravshan

Toshkent davlat agrar universiteti 2-kurs talabasi

Youm1rzoqov@gmail.com

Kalit so'zlar: Xalqaro biznes, Global bozorlar, Raqobatbardoshlik, Innovatsiya, Texnologiyalar, Marketing strategiyasi, Sifat menejmenti, Brend boshqaruvi, Xalqaro hamkorlik, Strategik alyanslar, Franchayzing, Xalqaro tashkilotlar, Mahalliy moslashuv

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalqaro biznes va global bozorlarning zamonaviy tendensiyalari tahlil qilinadi. Globalizatsiya jarayonlari biznes subyektlari uchun yangi imkoniyatlar va muammolarni yaratmoqda. Maqolada xalqaro bozorlarda raqobatbardoshlikni oshirish yo'llari, jumladan, innovatsion texnologiyalarni joriy qilish, sifat menejmenti va zamonaviy marketing strategiyalarining ahamiyati yoritiladi. Shuningdek, global hamkorlikni rivojlantirish usullari, jumladan, strategik alyanslar, qo'shma korxonalar va xalqaro tashkilotlar bilan hamkorlik masalalari muhokama qilinadi. Tadqiqotda mahalliy bozorlar talablari va madaniy xususiyatlarini inobatga olish orqali global muvaffaqiyatga erishish muhimligi ta'kidlanadi. Ushbu maqola xalqaro biznesda muvaffaqiyatga erishish uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy tavsiyalarni o'z ichiga olgan bo'lib, talaba, tadqiqotchi va biznes sohasida faoliyat yurituvchi mutaxassislar uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kirish.

Bozor iqtisodiyotining muhim segmentlaridan biri - bu fond bozori hisoblanib, u vaqtincha bo'sh turgan pul mablag'larini qimmatli qog'ozlarga joylashtirishga va qayta taqsimlash orqali maqsadli joylashuvini ta'minlashga xizmat qiladi. Bunday maqsadlarga qimmatli qog'ozlar bozorining an'anaviy va noan'anaviy segmentlari hisoblangan qimmatli qog'ozlarning barcha turlari o'z samarasini bergandagina erishiladi. Shu bilan birga, qimmatli qog'ozlarni joylashtirish, ular bilan oldi-sotdi qilish kabi barcha operatsiyalarni o'z ichiga oluvchi muomalalarni asosan tijorat banklari amalga oshiradi. Bu ularning, avvalo, ustav kapitalini oshirish darajasini ta'minlasa, ikkinchidan, bozorlardagi tijorat faoliyati yordamida chet eldagi bo'sh kapitallarni xarakatga keltiriladi. Shuning uchun, ayni paytda qimmatli qog'ozlarning

barcha instrumentlari to‘liq va samarali ishlashi uchun mazkur bozorlar infratuzilmasini zamon talablari asosida rivojlantirish davlat darajasiga ko‘tarilishini talab etmoqda. Bu maqola xalqaro bozorga kirishda qo‘llaniladigan strategiyalarni tushuntirib, ularning amaliyotlarga o‘tilishi, mahsulot yoki xizmatlar sotib olish va sotish jarayonlarini rivojlantirishda qanday yordam bera olishi kerakligini ko‘rsatadi. Xalqaro bozorga kirishda davlatlar va korxonalar uchun o‘zaro munosabatlar, loyihalar va xalqaro tashkilotlar bilan ishlash, mahalliy va xorijiy bozorlarni tushunish, va to‘lov tizimlarini rivojlantirish kabi qonun va siyosiy asoslar keltirilgan. Maqola, xorijiy bozorga kirishda muvaffaqiyatli bo‘lish uchun strategik plan tuzishning muhimligini aniqlaydi va xalqaro bozorga kirish texnologiyalari sohasida amaliyotlarni rivojlantirishda qo‘llaniladigan qadriyatlar haqida tushuncha beringan.

1.1. Innovatsiya va texnologiyalarni joriy etish

Xalqaro bozorga kirish texnologiyalari strategiyalari, bir korxona yoki tashkilotning xalqaro bozorga kirishni tashkil etish yoki rivojlantirish uchun o‘rganilgan strategik reja. Bu strategiyalar, eksport, import, jismoniy kasbfavriylik, marketing, logistika va boshqa ko‘rsatma bo‘yicha xizmatlar orqali xalqaro bozorga kirishni rivojlantirishni maqsad qiladi. Bu strategiyalar, mijozlarga xizmat ko‘rsatish, yangiliklarga ko‘maklashish va xalqaro bozorga kirishni tashkil etish uchun zarur bo‘lgan boshqa bir qator choratadbirlarni o‘z ichiga oladi. Keyingi bosqichlarda, strategiyalar amaliyotda amalga oshiriladi va modifikatsiyalashgan. Xalqaro bozorga kirish texnologiyalari strategiyalari haqida ko‘proq ma‘lumot olish uchun, saralangan bozorlardagi moliyaviy omillar, iqtisodiy zamonaviylik, maxsus rivojlanish yoki rivojlangan mamlakatlar, import va eksportni rivojlantirish tadbirlari va boshqa xaridorlar bilan hamkorlikni rivojlantirish uchun strategik rejalarini o‘rganish kerak. Xalqaro bozorga kirish texnologiyalari strategiyalari, kompaniyalarning yoki davlatlarning xalqaro bozorda muvaffaqiyatli bo‘lish uchun o‘zlarining mahsulotlarini yoki xizmatlarini sotib olish, sotish, va sifatini oshirish uchun qo‘llanadigan qo‘llanmalardir. Bu strategiyalar, xorijiy bozorda muvofiq mijozlarni jalb qilish, o‘z mahsulot yoki xizmatlarni xorijiy bozorda sotish, xalqaro marketing kompaniyalarni boshlash, xorijiy bozorda investitsiyalar qilish va boshqa amaliyotlarni amalga oshirishni o‘z ichiga oladi. Xalqaro bozorga kiring texnologiyalari strategiyalari, korxona yoki biznes faoliyatini xalqaro bozorda o‘z tashkiloti uchun optimallashtirishni maqsad qiladi. Bu texnologiyalarni to‘g‘ri va samarali qo‘llash, foydalanish va boshqarishning strategik o‘rin bilan bog‘liqdir. Quyidagi qator jarayonlarda strategiyalar muhim bo‘lishi mumkin: ∞Elektron tijorat (e-commerce): Elektron tijoratning o‘rni katta. Bizneslar uchun onlayn savdo saytlarini yaratish, xaridorlar bilan onlayn aloqa qilish, to‘lov tizimlarini qo‘llash, mahsulotlarni yoki xizmatlarni onlayn sotish va yetkazib berish bo‘yicha strategiya rivojlanishi kerak. ∞Xalqaro marketing: Xalqaro bozorga kirishda marketingni asosiy vositalardan biri hisoblash zarur. Internet

reklama, ijtimoiy tarmoq reklamasi, SEO (Search Engine Optimization) va boshqa marketing texnologiyalari foydalanilishi bilan kompaniya xalqaro bozorda o'zini namoyish etishi mumkin. **⌘Bog'liqlik va tizimli xarajatlar:** Texnologiyalar foydalanish va boshqarishning avtomatlashtirilgan tizimlari, korxona boshqaruvini optimallashtirishga yordam bera olishi kerak. Bozor tizimlarini, xaridor ma'lumotlarini to'plash va boshqa biznes jarayonlarini avtomatlashtirish lozim. **⌘Bog'liqlik va qayta ishlash tizimlari:** Mijozlar bilan o'zaro aloqalarini mustahkamlayish uchun CRM (Customer Relationship Management) tizimlari, korxona ichki va tashqi o'zaro ishlab chiqarish tizimlari (ERP), HR (Human Resources) tizimlari va boshqa bog'liqlik va qayta ishlash texnologiyalari foydalanishi kerak. **⌘Xavfsizlik:** Xalqaro bozorga kirishda, ma'lumotlarni himoya qilish juda muhim. Xavfsizlik sohasida yangi texnologiyalar, yulduzli alg'oritm va boshqa xavfsizlik hodisalari bilan bog'liq strategiyalar rivojlanishi kerak. **⌘Texnologiya jamiyatiga kirish:** Biznes uchun yangi texnologiyalardan foydalanish uchun kishilarni tayyorlash va ularni yangi texnologiyalarni qabul qilishga tayyorlash muhimdir. Xodimlarga texnologiyalarni foydalanish va uning boshqarilishi bo'yicha kurslar tashkil etish va bu yo'nalishda yangi texnologiyalarni keng qamrovli joriy etish zarur. **⌘Xalqaro hamkorlik:** Xalqaro bozorga kirish strategiyalari barcha sohada xalqaro hamkorliklarni o'z ichiga olishi kerak. Texnologiyalar orqali xalqaro bozorga kirish, ishlab chiqarish va tijoratda hamkorlik qilish strategiyasi rivojlanishi kerak. Bu strategiyalarni amalga oshirish uchun, korxonaning maqsad va talablari, sohasi va bozorining xususiyatlari bo'yicha tahlil va tadqiqotlar olib borilishi kerak. Rivojlanayotgan fond bozorini rivojlangan bozorga aylantirishning texnik vazifalari quyidagilardan iborat: jahon fond bozoriga samarali integratsiya qilish uchun zarur infratuzilmani ta'minlash va fond bozorida faoliyatni tartibga soluvchi qonunchilik bazasini takomillashtirish. Ko'pgina rivojlanayotgan fond bozorlariga xos bo'lgan muammo shundaki, rivojlanayotgan mamlakatlarda odatda fond bozori infratuzilmasini rivojlantirish uchun zarur bo'lgan davlat va jamiyatning e'tibori yetarli darajada bo'lmaydi, davlat tomonidan qo'llab-quvvatlanmaydi. Binobarin, fond bozorining rivojlanganligi uning mamlakat uchun qanchalik dolzarb va muhim ekanligiga bevosita bog'liq bo'lib, bu davlatning xohish va qat'iyatida o'z aksini topadi. Shuningdek, davlatning siyosiy qo'llab-quvvatlovi milliy fond bozori manfaatlarini xalqaro moliya bozorlarida himoya qilish shaklida ham ayniqsa muhimdir. Texnologik taraqqiyot kompaniyalarga mahsulot va xizmatlarini yaxshilash, ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish va mijozlarga yuqori qiymat yaratish imkonini beradi. Raqobatbardosh kompaniyalar yangi innovatsion mahsulotlar va ilg'or biznes-modellarni joriy etish orqali ustunlikka ega bo'lishadi.

Xulosa

1. Elektron tijorat va Savdo Saytlari: Maqolada, korxonalar uchun onlayn savdo saytlari yaratish, xaridorlar bilan onlayn aloqa qilish, to'lov tizimlarini qo'llash, mahsulotlarni yoki xizmatlarni onlayn sotish va yetkazib berish bo'yicha strategiyalar muhim deb qaror qilingan. 2. Xalqaro Marketing: Xalqaro bozorga kirishda marketingni yaxshi boshqarish, internet reklama, ijtimoiy tarmoq reklamasi, SEO va boshqa marketing texnologiyalari orqali kompaniyalarning xalqaro bozorda o'zini muvaffaqiyatli namoyish etishga intilish. 3. Bog'liqlik va Tizimli Xarajatlar: Maqolada, korxona boshqaruvini avtomatlashtirish uchun bog'liqlik va tizimli xarajatlarni boshqarishning strategik muhimiyati muhokama qilingan. Bozor tizimlarini, xaridor ma'lumotlarini to'plash va boshqa biznes jarayonlarini avtomatlashtirish lozimligi ta'kidlangan. 4. Xalqaro Hamkorlik: Xalqaro bozorga kirishda, korxonalar o'rtasida xalqaro hamkorlik muhim ahamiyat kasb etgan. Bu, texnologiyalar orqali xalqaro bozorga kirish, ishlab chiqarish va tijoratda hamkorlik qilish strategiyalarini o'z ichiga olishni ma'nosiz qilmagan. Ushbu xulosa qismi, maqolaning asosiy taqdirilarini, strategiya yo'nalishlarini va ularning kompaniya uchun muhimligini ifodalaydi. Bu xulosa, korxonalarga xalqaro bozorga kirishda muvaffaqiyatli bo'lish uchun kerakli strategiyalarni tushuntirib bera olishda yordam berishi kutiladi. Xalqaro biznes muvaffaqiyatining kaliti – raqobatbardoshlik va samarali global hamkorlikni ta'minlashdan iborat. Innovatsion yondashuv, sifat menejmenti, brend strategiyalari hamda xalqaro hamkorlik kompaniyalarning xalqaro bozorlarda muvaffaqiyat qozonishiga xizmat qiladi. Rivojlangan xalqaro hamkorlik va texnologik taraqqiyot orqali korxonalar o'z pozitsiyalarini mustahkamlab, global iqtisodiyotda barqaror o'sishga erishishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning iqtisodiy islohotlarga oid nutqlari.
2. Tashkent State University of Economics – “Xalqaro biznes va menejment” darsligi.
3. O'zbekiston Savdo-sanoat palatasi axborot nashrlari.
4. Astraxan davlat texnika universitetining iqtisodiy tadqiqotlari.
5. O'zbekiston Respublikasi Statistika agentligi – “Tashqi savdo ko'rsatkichlari” hisobotlari.
6. “Xalqaro iqtisodiy munosabatlar” – Toshkent moliya instituti o'quv qo'llanmasi.